

náš vidiek

časopis Vidieckeho parlamentu na Slovensku

2/2013

štvrtročník
ročník X.

VIDIECKY PARLAMENT
NA SLOVENSKU

- Projekt „Na skládky nie sme krátki!“
- „Bačova cesta 2013“
- Vyhodnotenie „Vandrovalo vajce“

a mnoho iného o aktivitách a vyhlídkach nášho vidieka

Obsah

- 4 Informačný deň projektu GREEN MOUNTAIN
- 5 Seminár projektu GREEN MOUNTAIN
- 9 Jubilujúce Združenie cestovného ruchu Veľká Fatra sa stalo členom VIPA SK
- 11 SUITES – hľadanie nových možností podnikania v cestovnom ruchu pokračuje
- 13 Projekt Na skládky nie sme krátki!
- 14 Projekt „Využitie výsledkov projektu TEPA“ pokračoval aj v roku 2013
- 16 Výročná členská schôdza VIPA SK
- 17 K operačným programom štrukturálnych fondov
- 18 „Bačova cesta 2013“ – vynikajúca propagácia ovčiarstva
- 20 Vo veži už nestraší – vo veži sa športuje!
- 22 Sociálne služby pre rodiny v kríze v Rajeckom regióne
- 24 Vyhodnotenie výsledkov 3. ročníka súťaže Vandrovalo vajce
- 26 Čech kachliarov a krbárov Slovenskej republiky
- 29 Prosba o pomoc
- 32 Najväčšie podvody na potravinách
- 36 Rok 2014 bude rokom farmárenia
- 37 Deklarácie rezortov o spolupráci s MNO boli vládou SR vzaté na vedomie
- 38 Chce štát zákonom zlikvidovať gazdov?

náš vidiek

Ročník: X

Číslo: 2/2013

ISSN: 1339-1542

Vydavateľ:
Občianske združenie
Vidiecky parlament na Slovensku
 Kapitulská 13
 974 01 Banská Bystrica
mobíl: 0915 446 538
e-mail: vipa@vipa.sk
 www.vipa.sk

Vychádza štvrtročne pre vnútornú potrebu organizácie. Nepredajné.

Náklad: 1000 ks

Uzavierka nasledujúceho čísla:
15. augusta 2013

Redakčná rada:
 Mária Behanovská,
 doc. Ing. Miroslav Habán, PhD,
 Ing. Karol Herian, CSc

Grafická úprava a ilustrácie:
Ing. arch. Pavol Borodovčák

Tlačiareň:
Róbert Jurových – NIKARA, Krupina

Neprešlo jazykovou úpravou.

Foto na titulnej strane:
Jar v sade; Pavol Borodovčák

Foto na 2. strane:
Púpava; Pavol Borodovčák

Foto na zadnej strane obálky:
Jablon v rozkvet; Pavol Borodovčák

Koľko ešte máme času?

Pre seba, pre svojich blízkych, pre prácu ktorú máme radi, pre vykonanie vecí ktoré chceme urobiť, ktoré treba urobiť, ktoré musíme urobiť, niekedy vyčkáваме, že to urobia iní a my sa pridáme, budeme proti alebo jednoducho ľahostajne sa prizeráme ako to dopadne, aby sme potom mohli chváliť, nadávať a hľadať vinníka.

Termíny, kritéria, podmienky, obmedzenia a čas, ktorí máme k dispozícii všetci. A potom, keď ho už nemáme povzdychneme.

Keby som mal ešte čas

Keby mi Boh daroval ešte odrobinu života, využil by som ten čas najlepšie ako len dokážem.

Pravdepodobne by som nepovedal všetko, nad čím premýšľam, ale určite by som si premyslel všetko, čo poviem. Hodnotil by som veci nie podľa ceny, ale podľa významu. Spal by som málo a viac sníval, pretože viem, že každú minútu so zatvorenými očami strácame šesťdesiat sekúnd svetla. Vstával by som, keď iní idú spať, kráčať by som ďalej, keď sa iní zastavujú, pokračoval by som tam, kde to druhí vzdávajú.

V tomto období sa intenzívne pracuje na pravidlách v novom programovacom období. Na dopracovaní Partnerskej dohody a programov na Slovensku na roky 2014 – 2020.

Na budúcich operačných programoch 2014 – 2020.

- Operačný program Rast ľudského kapitálu a zlepšenie účasti na trhu práce (MPSVR SR)

- Operačný program Podnikateľské prostredie priaznivé pre inovácie (MŠVVŠ SR)
- Prioritná os Technická pomoc (Úrad vlády)
- Operačný program Kvalita životného prostredia (MŽP SR)
- Operačný program Efektívna verejná správa (MV SR)
- Operačný program Infraštruktúra pre hospodársky rast a tvorbu pracovných miest (MDVRR SR)
- Program rozvoja vidieka (MPRV SR), IROP -Integrovaný regionálny operačný program (MPRV SR), LEADER (MPRV SR), Program rybného hospodárstva (MPRV SR)

Ako využijeme tento čas? Ako využívajú naše ministerstvá návrhy a podnety našich členov odborníkov, expertov, ktorí sú v pracovných skupinách?

Je to o ľuďoch, o prístupoch, o moci, o politike.

Ako si pravidlá nastavíme, samozrejme podľa pravidiel, usmernení a odporúčaní EK, (sme členmi EÚ) tak sa budeme mať aj v budúcom období.

Ing. Robert Robenek, SAŽP

Informačný deň projektu GREEN MOUNTAIN

Dňa 26. marca 2013 sa v priestoroch Slovenskej lesníckej a drevárskej knižnice pri technickej univerzite vo Zvolene uskutočnil Informačný deň projektu Green Mountain, ktorého cieľom bolo informovať o jeho aktivitách a hlavných výstupoch. Informačný deň po odbornej a organizačnej stránke zastrešovala Slovenská agentúra životného prostredia. Informačného dňa sa zúčastnili desiatky účastníkov z radov správ chránených území, odborní pracovníci samosprávnych krajov, pedagógovia z univerzít a študenti vysokých škôl.

Program bol rozdelený do troch odborných príspevkov členov projektového tímu Green Mountain – zamestnancov Slovenskej agentúry životného prostredia. Program otvorila Ing. Lucia Vačoková so svojím príspevkom v ktorom sa zamerala na predstavenie projektu Green Mountain, členské štáty a partnerské organizácie, tematické okruhy, hlavné výstupy projektu, a identifikovala ukončené a prebiehajúce aktivity projektu.

Program pokračoval príspevkom Ing. Renáty Grófovej, ktorá predstavila Spoločný model trvalo udržateľného rozvoja a manažmentu, ktorý je hlavným výstupom projektu Green Mountain. Cieľom Spoločného modelu trvalo udržateľného rozvoja a manažmentu je začať implementovať miestny a kreatívny rozvoj v horských oblastiach juhovýchodnej Európy tak, aby sa zvýšila citlivosť obyvateľstva a naštartoval sa individuálny miestny potenciál trvalo udržateľným spôsobom. Na záver príspevku boli predstavené príklady dobrej praxe získané projektovým tímom z uskutočnených študijných ciest v Českej republike a Rakúsku.

Program Informačného dňa ukončil Ing. Andrej Švec s prednáškou na tému Zlepše-

Účastníci Informačného dňa.

nie environmentálneho povedomia v oblasti ochrany prírody a krajiny (vrátane NATURA 2000) – projekt identifikovaný v rámci Green Mountain ako Európsky príklad dobrej praxe. Prednášajúci sa zamerali na environmentálnu výchovu a vzdelávanie, zastrešované Slovenskou agentúrou životného prostredia. Ďalej predstavil hlavné aktivity prebiehajúcich projektov ako Veľtrh environmentálnych výučbových programov – ŠÍŠKA, Regionálne meto-

dické dni – Ekologická stopa, Na túru s Naturou a Kontinuálne vzdelávanie pre pedagógov. Ing. Švec vo svojom príspevku predstavil aj všetky publikované materiály, ktoré slúžia ako učebné pomôcky, alebo metodické usmernenia pri výučbe environmentálnej výchovy pre

žiakov, študentov a pedagógov na rôznych stupňoch výučby. Na záver informačného dňa prebehla krátka diskusia venovaná projektu Green Mountain a využitiu jeho výstupov v praxi na území Slovenskej republiky.

Ing. Radoslav Virgovič, SAŽP

Seminár projektu GREEN MOUNTAIN

so zameraním na ekonomické aktivity podporujúce trvaloudržateľný rozvoj v horskom území

Dňa 25. 4. 2013 sa v obci Bravčovo uskutočnil seminár so zameraním na ekonomické aktivity podporujúce trvaloudržateľný rozvoj v horskom území pre cieľové skupiny malých a stredných podnikateľov, občianske združenia a miestnu samosprávu. Seminár sa uskutočnil v rámci aktivít medzinárodného projektu Green Mountain / Za zelené hory, podporeného Programom nadnárodnej spolupráce Juhovýchodná Európa, ktorý Slovenská agentúra životného prostredia implementuje na úrovni partnerskej organizácie. Na seminári odzneli príspevky k nasledovným témam:

Projekt Green Mountain a Spoločný model trvaloudržateľného rozvoja a manažmentu – hlavný výstup projektu

Lucia Vačoková (PM projektu, SAŽP) stručne informovala o projekte Green Mountain, jeho partneroch, tematických okruhoch, hlavných výstupoch, ukončených a prebiehajúcich aktivitách projektu. Následne Renáta Grófová (člen 3. pracovnej skupiny projektu, SAŽP) predstavila Spoločný model trvalo udržateľného rozvoja a manažmentu – hlavný výstup projektu, ktorého cieľom je začať implementovať miestny a kreatívny rozvoj v horských oblastiach juhovýchodnej Európy tak, aby sa zvýšila citlivosť obyvateľstva a naštartoval sa individuálny miestny potenciál trvalo udržateľným spôsobom.

Spolupráca ako spoľahlivý nástroj pre dosiahnutie pozitívnych výsledkov v trvalo udržateľnom regionálnom rozvoji – praktické skúsenosti z marketingu a propagácie produktov a ponuky CR

Milan Gemzický (Oblasťná organizácia cestovného ruchu (OCR) Horehronie) poukázal na potrebu spolupráce 3 sektorov, ako nástroj podpory rozvoja cestovného ruchu – ekonomická aktivita podporujúca regionálny a udržateľný rozvoj. Ako vhodný príklad spolupráce uviedol vytvorenie klastra cestovného ruchu alebo oblastnej organizácie cestovného ruchu v zmysle zákona č. 91/2010 Z.z. o podpore cestovného ruchu. V závere informoval o aktivitách a produktoch OCR Horehronie – regionálna karta, ski a cyklo bus, hodnotenie kvality ubytovania a stravovania v území, informačné systémy, regionálna značka a pod.).

Regionálne značenie produktov a služieb – ciele regionálneho značenia produktov a služieb, regionálne značenie na Slovensku v podmienkach miestnych akčných skupín (MAS), postup pri budovaní regionálnej značky HONT, praktické skúsenosti a výstupy

Martina Kukučková (MAS Partnerstvo Krtíšskeho Poipolia (PKP)) predstavila projekt zavedenia regionálnej značky regionálnych produktov a služieb partnerských regiónov, podporený v rámci aktivít spolupráce MAS. Projekt je zameraný na regionálnu certifikáciu produktov a služieb, vrátane spoločného designu loga, pravidiel pre udeľovanie regionálnej značky a jej samotné udelenie. V súčasnosti je udelená spomínaná regionálna značka 9 subjektom pre región MAS PKP a 13 subjektom pre MAS Zlatá cesta. Víziou MAS PKP je zavedenie jednotného designu regionálnych značiek pre jednotlivé regióny na Slovensku.

Predaj z dvora – súčasná prax

Zuzana Homolová (Ekotrend Slovakia, Zväz ekologického poľnohospodárstva) sa vo svojom príspevku zamerala na praktické skúsenosti s predajom z dvora na Slovensku. V úvode spomenula legislatívny rámec na európskej a národnej úrovni venovaný tematickej oblasti. Ďalej informovala, kto môže vykonávať predaj z dvora a aké minimálne požiadavky musí spĺňať. Nakoľko národná legislatíva nestanovuje jednoznačné pravidlá pre predaj z dvora, Zväz ekologického poľnohospodárstva inicioval vlastné pravidlá a zaviedol značku predaj z dvora. Všetky potrebné informácie o udelení tejto značky sú na web stránke www.predajzdvora.sk. V závere príspevku boli vyzdvihnuté súčasné problémy v realizovaní predaja z dvora na Slovensku a podnety čo je potrebné a nevyhnutné urobiť, aby predaj z dvora dostal konečne na Slovensku zelenú.

Huculská magistrála – budovanie klastra cestovného ruchu

Igor Pašmík (Združenie pre rozvoj vidieka) predstavil projekt „Huculská magistrála“ – klaster cestovného ruchu na území Muránska

planina – Čierny Hron. Cieľom tohto projektu je vytvorenie širšieho partnerstva, ktoré podporuje rozvoj cestovného ruchu na území Muránska Planina – Čierny Hron s nosným produktom cestovného ruchu Huculská magistrála. Vstupom partnera Národný Park Muránska planina do verjno-súkromného partnerstva Muránska planina – Čierny Hron dostáva Huculská magistrála ďalší rozmer. Okrem podnikateľskej aktivity – chovu koní a doplnkovej služby pre zvýšenie počtu návštevníkov, je to obnovenie tradície chovu huculov na Muránskej planine (r. 1950), vytvorenie šľachtiteľského stáda a podpora ochrany biotopov Muránskej planiny. V nadväznosti na vyššie uvedené, v súčasnosti prebieha ďalší projekt „Ochrana biodiverzity spásaním stádom huculov a tradičným spôsobom hospodárenia“ na budovanie technického zázemia a manažmentu. Partnerstvo pripravuje ďalší projekt, ktorý bude zameraný na vybudovanie personálneho manažmentu Huculskej magistrály.

Z. Homolová prednáša na tému Predaj z dvora – súčasná prax.

www.greenmountain-see.eu

Workshop

Slovenská agentúra životného prostredia Vás pozýva na

Workshop projektu Green Mountain

so zameraním na

Stratégie podporujúce trvaloudržateľný rozvoj horských oblastí

Tajovského 28, Banská Bystrica, budova SAŽP – veľká zasadačka

7. máj 2013

Témy workshopu

- Projekt Green Mountain
- Horské oblasti na Slovensku
- Strategické dokumenty: Európa 2020, Dunajská stratégia, Cezhraničná stratégia Euroregiónu Biele-Biele Karpaty
- Štrukturálne a investičné fondy 2014 - 2020 na Slovensku
- Podpora regionálneho rozvoja

Cieľové skupiny

- tvorcovia rozhodnutí na národnej a regionálnej úrovni
- správy chránených území
- občianske združenia s národnou pôsobnosťou

Svoju účasť je nutné nahlásiť telefonicky na t. č. 048 4574 171 alebo emailom na greenmountain@sazp.sk. Počet účastníkov je obmedzený.

Jointly for our common future

Workshop

www.greenmountain-see.eu

Workshop projektu Green Mountain

so zameraním na

Stratégie podporujúce trvaloudržateľný rozvoj horských oblastí

Program

9:00 – 9:30

Prezentácia účastníkov, občerstvenie

9:30 – 11:30

- Príhovor generálnej riaditeľky, *Dagmar Rajčanová, SAŽP*
- Projekt Green Mountain – predstavenie projektu a jeho aktivít, *Martin Lakanda, SAŽP*
- Stratégia Európa 2020, *Beatrix Kormančíková, Úrad vlády SR*
- Príprava európskych štrukturálnych a investičných fondov 2014-2020 na Slovensku, *Ladislav Šimko, Úrad vlády SR*
- Dunajská stratégia – forma teritoriálnej spolupráce v rámci Európskej únie, *František Koločány, Úrad vlády SR*
- Diskusia

11:30 – 12:00

Prestávka, občerstvenie

12:00 – 14:00

- Spoločný Model TUR a Manažmentu – hlavný výstup projektu Green Mountain, *Rendáta Grófová, SAŽP*
- Horské oblasti na Slovensku, *Ján Mokoš, Štefan Šramka, Asociácia horských sídiel Slovenska*
- Národná sieť rozvoja vidieka a jej aktivity smerujúce k podpore regionálneho rozvoja, *zástupca NSRV, Národná sieť rozvoja vidieka*
- Euroregión Bíle-Biele Karpaty – skúsenosti s tvorbou a implementáciou cezhraničnej stratégie, *Dagmar Lišková, Euroregión Bíle-Biele Karpaty*
- Diskusia, záver

14:00

Spoločný raut

Zmena programu vyhradená.

Jointly for our common future

Ing. Janka Mikušáková, predsedníčka ZCRVF

Jubilujúce Združenie cestovného ruchu Veľká Fatra sa stalo členom VIPA SK

Združenie cestovného ruchu Veľká Fatra (ZCRVF) je občianske združenie, združujúce obce, podnikateľské subjekty a fyzické osoby, ktorých spoločným cieľom je rozvoj mikroregiónu v podhorí Veľká Fatra (okr. Martin a Turčianske Teplice). Tento rok je pre ZCRVF významný, pretože ako jedno z mála podobných združení na Slovensku vstúpilo už do 20. roku svojej činnosti. Dôležitou a významnou oblasťou pre tento mikroregión je rozvoj a podpora cestovného ruchu.

Združenie cestovného ruchu Veľká Fatra sa usiluje koordinovať činnosť svojich členov a propagovať ich. Môže sa pochváliť aj úspešnými realizáciami projektov podporených z fondov EÚ. Dlhoročná spolupráca s českým partnerom Mikroregión Kahan so sídlom v Zastávke u Brna bola podporená z Fondu mikroprojektov v rámci Programu cezhraničnej spolupráce ČR-SR 2007 – 2013 v roku 2011. Výstupom projektu bol výmenný detský tábor pre deti z oboch mikroregiónov, stretnutia zástupcov mikroregiónov a propagačné materiály.

V roku 2012 sa ZCRVF zapojilo ako partner do projektu „Poznáš svoj región?“, ktorý získal podporu z Programu cezhraničnej spolupráce PL-SR 2007 – 2013.

V rámci projektu ZCRVF spracovalo DVD film a podieľalo sa na príprave produktovej ponuky, ktorá sa realizuje pod názvom Cesta Slovanov. ZCRVF vstúpilo do tohto projektu pretože sa zameriava na budovanie siete partnerských organizácií v rámci zachovania a znovuoobjavenia spoločnej histórie v poľsko-slovenskom pohraničí. Projekt realizovalo Občianske združenie pre trvaloudržateľný rozvoj regiónov – PROGRESSUS SLOVAKIA spoločne so svojimi partnermi: Muzeum – Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej a Združenie cestovného ruchu Veľká Fatra. Hlavným cieľom projektu bolo prispieť

Podpis zmluvy medzi ZCRVF a maďarským partnerom.

k sociálnemu a ekonomickému rozvoju cezhraničného regiónu, prispieť k rozvoju cestovného ruchu pri zachovávaní tradícií kultúrneho dedičstva. Kultúrna trasa „Cesta Slovanov“, ako jeden z výsledkov projektu „Poznáš svoj región?“, pozostáva z vyše 50-tich zmapovaných kultúrno-historických pamiatok na území zúčastnených regiónov.

Združenie cestovného ruchu Veľká Fatra je zakladajúcim členom Regionálnej rozvojovej agentúry Dolný Turiec, ktorá svoje aktivity zameriava najmä na podporu regionálneho

Členovia združenia na rokovaní.

rozvoja v Turci. V spolupráci s ňou pripravuje aktivity, podujatia. Do jesene je ešte ďaleko, ale už sa začala príprava podujatia spojeného s odborným seminárom – **4. ročník Dňa turčianskeho vidieka v Blatnici. Termín podujatia je určený na 25. augusta 2013.**

Bez partnerstiev by cestovný ruch v Turci nemohol napredovať. Preto si vážime, že sa k nám hlásia podnikatelia, samospráva, tretí sektor. ZCRVF spolupracuje aj s OZ Jasenská dolina, ktoré v lete bude realizovať projekt „Na

sedliackom dvore“, podporený z Fondu mikroprojektov v rámci Programu cezhraničnej spolupráce PL-SR 2007 – 2013.

ZCRVF sa snaží o to, aby rozvoj mikroregiónu napredoval a keďže už dlhodobo spolupracujeme s Vidieckym parlamentom, máme záujem o partnerskú spoluprácu v oblasti rozvoja vidieka, mobilizujeme územie pre realizáciu prístupu LEADER, budeme radi, ak naše členstvo v OZ VIPA SK bude obojstranne prospešné.

Vrchy Tlstá (vľavo) a Ostrá (vpravo) – ozdoby turčianskej časti Veľkej Fatry, foto: wikimedia.org

Education and Culture DG
Lifelong Learning Programme

Ing. Lucia Vačoková, PM projektu SUITES, lucia.vacokova@gmail.com

SUITES – hľadanie nových možností podnikania v cestovnom ruchu pokračuje

Verejno-súkromné partnerstvo Horehron participovalo aj na druhom stretnutí projektu SUITES, ktoré sa konalo 15.-16. apríla 2013 v Prahe (CZ) a poukázalo, okrem iného aj na pozitívne príklady start-upov (nové typy podnikania) v oblasti cestovného ruchu. Začínajúci podnikatelia predstavili spolu niekoľko príkladov nového typu podnikania v partnerských krajinách projektu. Prizvaní podnikatelia sa zároveň zapojili do diskusie na tému zostavenia web stránky projektu, ktorá svojím obsahom a štruktúrou podporí nových podnikateľov a zároveň zviditeľní rozbehnuté start-upy.

Partneri projektu

Z odprezentovaných príkladov dobrej praxe vyberáme:

Španielsko – Vine points

Projekt Vine points sa snaží na území Španielska priniesť kvalitné vína bližšie k spotrebiteľovi. Španielske vinice sa nachádzajú väčšinou vo vnútrozemí, vo vzdialenosti aj niekoľko 100 km od pobrežia a vzhľadom na klimatické

pomery sú mnohí prímorskí dovolenkujúci neochotní cestovať za vínom až na miesto jeho produkcie. Preto sa producenti vína rozhodli, že práve oni prinesú svoje produkty ku konečnému spotrebiteľovi. Momentálne je v Španielsku už v prevádzke niekoľko desiatok vinných bodov, ktoré poskytujú okrem španielskeho vína aj možnosti praktických ukážok tradičných postupov jeho spracovania a taktiež lokálne syry vhodné k daným vínam. Vinné body majú spracovanú vlastnú web stránku, na ktorej si zákazník vyberie bod, ktorý je k nemu najbližšie a ktorý ponúka práve to, čo on chce. Myšlienka vinných bodov sa dá využiť aj pre iné produkty, ktorých výroba je z rôznych dôvodov v nedostupných lokalitách, resp. nie je ochota spotrebiteľov za nimi cestovať.

Taliancko – Gnammo – s nami to chutí inak!

Projekt Gnammo predstavuje milovníkov varenia a jedenia. Projekt je založený na princípoch sociálnej siete, kde si každý záujemca zostaví vlastný profil. Kuchár vo vlastných

priestoroch predstavuje svoje kulinárske umenie a záujemca – jedák môže za stanovený poplatok ochutnať. Zostavené menu je známe vopred, termín prihlásenia a suma za poskytnuté služby taktiež. Projekt myslí aj na možnosť odmietnutia hostí, na základe vyplneného profilu. Gnammo je zatiaľ rozšírený v Taliansku, ale užívateľov siete pribúda aj z poza hraníc. Viac info nájdete na: www.gnammo.com

Turecko – Cesme to Chios

Región Cesme (Turecko), partner projektu SUITES, sa nachádza v blízkosti gréckeho ostrova Chios. Dlhodobým vyjednávaním na oboch stranách sa územie dohodlo, že vytvorí medzinárodný produkt cestovného ruchu v letnej turistike. Tureckým dovolenkárom ponúkajú exkluzívne výlety na Chios a naopak dovolenkujúcim turistom v Grécku výlet do Cesme. Takto môže turista navštíviť dva celkom odlišné štáty a spoznať ich kultúru počas jednej dovolenky. Partneri projektu Cesme to Chios spoločne vytvorili prehľadnú viacjazyčnú web stránku projektu, kde turista nájde všetky potrebné informácie o daných lokalitách a možných aktivitách na oboch stranách. Viac info nájdete na: www.cesmezchios.com

Česká republika – Pragulic – Poznej Prahu jinak!

Projekt Pragulic – Poznej Prahu jinak! na princípe sociálneho podnikania vytvorili študenti Fakulty humanitných vied Karlovej Univerzity v Prahe, odboru Štúdium občianskej spoločnosti. Nosnou témou projektu je sprevádzanie turistov hlavným mestom Českej republiky prostredníctvom sprievodcov, ktorí poznajú Prahu z iného uhla pohľadu – z pozície bezdomovca. Z klasickej prehliadky mesta sa razom stáva nezabudnuteľný zážitok čiastočne spojený s históriou ale aj s osobitným pohľadom na život. Sprievodcovia sú síce ľudia bez domova ale o to lepšie poznajú mesto a jeho zákutia. Každý z nich má vytvorenú vlastnú trasu prehliadky, spojenú s osobnými zážitkami a často krát improvizujú na mieste. Stali sa zamestnancami občianskeho združenia a za svoju sprievodcovskú prácu inkasujú polovicu zaplatených peňazí. Druhú polovicu

študenti používajú na školenia sprievodcov, ich vzdelávanie a na stretávanie sa s nimi, pretože zvyšovaním ich sociálnych a pracovných kompetencií im pomôžu zaradiť sa späť do pracovného procesu a spoločnosti.

Viac info nájdete na www.pragulic.cz

Na ďalšom plánovanom stretnutí projektu SUITES, ktoré sa uskutoční koncom júna 2013 v Španielsku – Murcia, sa partneri projektu budú venovať web stránke projektu, jej štruktúre a obsahu a výsledkom spracovaných analýz v oblasti cestovného ruchu na národnej a regionálnej úrovni.

V prípade záujmu Vám môžu byť informácie o projekte zasielané prostredníctvom newslettera. Vašu žiadosť o jeho zasielanie zašlite na: vsphorehron@gmail.com, prípadne kontaktujete projektového manažéra.

Prehliadka Prahy trochu inak – sprievodca Honza.

Mgr. Rudolf Pado, predseda a projektový manažér OZ TATRY

Projekt Na skládky nie sme krátki!

Až do februára 2015 bude Občianske združenie TATRY realizovať celoslovenský projekt Na skládky nie sme krátki!, ktorého hlavným cieľom je zvýšenie spoločenského vnímania a občianskeho záujmu o problematiku nelegálnych skládok odpadu a s nimi spojených invázných druhov rastlín, ktoré povedie k predchádzaniu ich vzniku a odstraňovaniu už existujúcich z krajiny.

Hlavnými výstupmi projektu budú:

- informačné materiály k problematike nelegálnych skládok odpadu a invázných druhov rastlín,
- putovná výstava pre školy Na skládky nie sme krátki!,
- rovnomenná súťaž pre základné a stredné školy s hodnotnými vecnými cenami,
- vytvorenie internetovej stránky venujúcej sa problematike nelegálnych skládok odpadu,
- prednášky na školách realizované prostredníctvom lokálnych lektorov,
- zapojenie dobrovoľníkov do monitoringu nelegálnych skládok odpadu a invázných druhov rastlín, atď.

Projekt vytvára veľký priestor pre zmysluplné zapojenie sa dobrovoľníkov do organizovania výchovno – vzdelávacích aktivít a do monitoringu životného prostredia, a to

Ema Gojdičová – porasty invázneho druhu – slnečnice hlúznatej.

v lokálnom či regionálnom merítku. Taktiež je príležitosťou pre spracovanie predmetných tém do podoby seminárnych, bakalárskych a diplomových prác, či prác stredoškolskej odbornej činnosti a biologických olympiád.

Dobrovoľníci si môžu podklady k spolupráci vyžiadať na elektronickej adrese: oztatry@slovanet.sk.

Projekt Na skládky nie sme krátki! bol podporený z Programu švajčiarsko-slovenskej spolupráce v rámci rozšírenej Európskej únie www.bgsfm.sk. Nenávratný finančný príspevok predstavuje sumu 58 572 eur, OZ TATRY projekt spolufinancuje vo výške 6 508 eur.

Helena Vojteková – bolševník obrovský obsahuje šťavu, ktorej účinky sa porovnávajú s účinkami bojovej otravnej látky yperit.

Nelegálne skládky odpadu – archív OZ TATRY.

Mária Behanovská

Projekt „Využitie výsledkov projektu TEPA“ pokračoval aj v roku 2013

Cieľom informačnej aktivity bolo vytvoriť záujem vidieckych komunít o tréningový program TEPA, vytvorený medzinárodným tímom expertov pre oblasť vidieckeho rozvoja a presvedčiť cieľovú skupinu o nevyhnutnosti vzdelávania lokálnych animátorov.

Odborný garant vzdelávacej aktivity:

Mgr. Ľubomír Faltán, CSC.,
predseda výboru OZ VIPA SK, pre vzdelávanie.

Manažér a administrátor vzdelávacej aktivity:

Mária Behanovská, predsedníčka OZ VIPA SK.

Cieľ vzdelávacej a informačnej aktivity je v súlade s cieľom Opatrenia 3.3 Vzdelávanie a informovanie - „rozšíriť rámec informačných aktivít, skvalitniť a podporiť ľudský potenciál poskytovaním potrebných vedomostí, zručností a informácií.“

Cieľom informačnej aktivity bolo vytvoriť záujem zúčastnených o tréningový program, navrhnutý medzinárodným tímom expertov pre oblasť vidieckeho rozvoja. Materiál pozostávajúci zo študijnej osnovy, metodickéj smernice a obsiahleho manuálu, vytvorený v rámci projektu TEPA (Visegrad – Slovensko – Swedish Initiative Training of European of Partner-

Lektorka Ing. Janka Mikušáková v Dudinciach.

ship Animators) financovaného z programu SOCRATES – podprogram GRUNDTVIG – a Visegradskeho fondu, je vysoko hodnotený ako príspevok k riešeniu aktuálnych potrieb rozvoja vidieka v stredoeurópskych krajinách.

OZ Vidiecky parlament SK, ako vedúci partner projektového tímu si uvedomuje, že využitie tohto hodnotného systému pre vzdelávanie lokálnych animátorov, závisí na tom, či zainteresovaní budú vedieť o jeho existencii a poznať jeho kvalitu.

Informačná aktivita bola realizovaná tak, aby sme čo najefektívnejším spôsobom informovali o vzdelávacích aktivitách VIPA SK a jeho partnerských organizácií. Zdôraznila kvalitu tréningového programu a manuálu pripraveného v rámci projektu TEPA v medzinárodnej (CZ, HU, PL, SE, SK, SL) spolupráci expertov. Odporučila využívanie týchto materiálov a metodiky overenej medzinárodnými pilotnými tréningami.

Účastníci školenia v Bardejove.

Lektor Ing. Karol Herian, CSC v Malom Slavkove.

V úvodnej časti všetci prítomní predstavili svoju organizáciu a svoje aktivity. Lektorka predstavila plány a aktuálne aktivity pri príprave nového programového obdobia v pláne rozvoja vidieka

- Integrovaná politika zaoberajúca sa všetkými hladiskami vidieckych oblastí: ekonomické, prírodné, sociálne
- Jasné ciele – konkurencieschopnosť poľnohospodárstva a lesníctva, zlepšovanie životného prostredia a krajiny, kvalita života na vidieku
- Zadefinované opatrenia – garantovanie cielených výsledkov a pridanej hodnoty na úrovni EÚ
- Administrácia: strategický prístup, flexibilita pre členské štáty
- Spoločný monitorovací a hodnotiaci rámec Stratégia Európy 2020 a jej ciele

Seminár v Trnave.

Informačný seminár v Trenčíne.

Informačné semináre sme organizovali 28. februára 2013 v obci Malý Slavkov, 12. marca v Trnave, 14. marca v Trenčíne, 18. Marca v Bardejove, 23. marca v Dudinciach.

stručne

Dňa 23. marca 2013 v Dudinciach na VCS podpísali partnerskú zmluvu Mária Behanovská, predsedníčka Vidieckeho parlamentu na Slovensku a Jakub Ringoš, konateľ spoločnosti NEO Slovakia.

Zmluva o partnerstve má napomôcť presadzovať zvyšovanie kvality života na vidieku, podporovať vidiecké aktivity, iniciatívy pri riadení vidieckeho rozvoja, prepojiť mestá a obce na Slovensku, prepojiť podnikateľov Slovenska, vytvorenie nových pracovných miest, lepšiu informovanosť a koordináciu na vidieku, mediálne kampane a propagáciu Slovenska a rozšíriť medzinárodnú spoluprácu.

Výročná členská schôdza VIPA SK

Členovia OZ Vidiecky parlament na Slovensku sa stretli na na výročnej členskej schôdzi, ktorá sa uskutočnila dňa 23. marca 2013 v Dudinciach.

Stretli sme sa hodnotiť predchádzajúci rok 2012 v období, keď nám už rok vládne nová vláda, ktorá vzišla z predčasných parlamentných volieb v marci 2012. Nerobili sme si ilúzie o jej záujme riešiť naše problémy, pretože sme realisti a vieme, že pred ňou stojí riešenie veľmi vážnych ekonomických výziev, ktoré ju nútia pristupovať veľmi obozretne k hospodáreniu s verejnými financiami, plánovanými úsporami a zvyšným daňového zatažením dosiahnuť ich stabilitu, a tým aj sociálny zmier v celej spoločnosti.

Tieto ciele sú správne a nevyhnutné, ale naše problémy primárne nevyplývajú len z nedostatku financií, ale z nedostatkov, ktoré vyplývajú z nedôsledného dodržiavania zásad právneho štátu a dodržiavania zákonov.

Možno označiť štát, ktorý ani po dvadsiatich rokoch nedokázal zosúladiť legislatívu a odstránenie medzier (zákon o vidieku, nové zadefinovanie vidieka v SR, farma, farmár/ka, predajné činnosti, DPH) zníženie, zjednodušenie administratívy, tvorbu nových pracovných miest na vidieku, zachovanie krajiny tvorby, keď asi 6 000 hektárov pozemkov, nad ktorými vedú elektrovodňové odlesnených často bez povolenia a dohody s ich vlastníckmi? Možno akceptovať, ak sa u nás vyhlasujú chránené územia bez akejkoľvek koncepcie s vedomím, že štát na ich skutočnú ochranu nebude mať peniaze a ďalšie problémy počnúc neochotou rešpektovať rovnosť všetkých druhov vlastníctva pred zákonom umožnia bezproblémové a efektívnejšie hospodárenie na svojom majetku?

To sú všetko veci, ktoré nevyžadujú takmer žiadne verejné financie

Keďže ideme hodnotiť našu činnosť za uplynulý rok a načrtnúť víziu našej práce na

nasledujúce obdobie, dovoľte mi však vysloviť názor, že všetky tieto veci preukázateľne vyžadujú našu účasť. Účasť zástupcov VIPA SK na legislatívnych procesoch, v ktorých sa aj cez naše úsilie podarí dostať do zákonov dobré veci pre obyvateľov, prípadne vytvoriť právne normy, ktoré sú v ich prospech a vyžaduje si byť tiež ich informátorom, ktorý hlása spoločnosti všetko, čo sa ich týka – dobré i zlé.

Napĺňa nás nádejou, že súčasná vláda si existenciu pomenovaných problémov uvedomuje, pretože vo svojom programovom vyhlásení si stanovila ako základný záväzok vytvorenie podmienok na dôsledné rešpektovanie princípov právneho štátu a dodržiavanie zákonov.

Chceme veriť, že tento záväzok bude splnený, pretože nie je iba v záujme nás, členov ale bez neho nie je možné ani fungovanie celého štátu. Na druhej strane verím, že vidiecky občania dokážu chápať a ocenia význam a činnosť našej organizácie, ktorá je neoceniteľne v prospech nich.

Dovoľte hned označiť rok 2012 ako vysoko pracovný a náročný. Dosiahli sme výsledky, ktoré by sa dali charakterizovať príslovím „viac muziky za menej peňazí“. Finančná situácia všetkých neziskovníkov sa ešte zhoršila a mnohé ukončili svoju činnosť tým, že skončili grantové programy určené na budovanie kapacít. Grantová podpora sa začala úzko špecializovať, takže v mnohých programoch sme nepatrilí do okruhu oprávnených žiadateľov, čo znížilo pravdepodobnosť získania grantu. Počet podávaných projektov zvýšil konkurenciu. Museli sme šetriť, vystačiť sa menšími prostriedkami a pritom nezaostávať a napriek sťaženým podmienkam dosahovať výsledky v plnení nášho poslania.

K operačným programom štrukturálnych fondov

Spoločná pozícia mimovládnych neziskových organizácií k operačným programom štrukturálnych fondov na programové obdobie 2014 – 2020

Rada vlády SR pre mimovládne neziskové organizácie v rámci implementácie Partnerstva a na základe metodického pokynu CKO na svojom zasadnutí 25.3.2013 delegovala zástupcov platforiem neziskového sektora do pracovných skupín k jednotlivým OP štrukturálnych fondov. Ich úlohou je aktívne sa podieľať na príprave jednotlivých operačných programov štrukturálnych fondov Európskej únie v programovacom období 2014 – 2020. Pracovná skupina v tomto dokumente predkladá stanovisko Partnerov a návrh opatrení, ktoré sú pre predstaviteľov MNO kľúčové a pri ktorých nie je zrejme, ako boli zohľadnené v jednotlivých operačných programoch.

Skúsenosti s aplikovaním princípu otvoreného vládnutia a spolupráce štátneho sektora so zástupcami občianskych iniciatív a združení pri tvorbe operačných programov, ich predstavení, pripomienkovanie a akceptácii požiadaviek MNO sú rôzne. V prípade troch operačných programov neboli partneri zatiaľ vôbec prizvaní k spolupráci:

- Operačný program Rast ľudského kapitálu a zlepšenie účasti na trhu práce (MPSVR SR)
- Operačný program Podnikateľské prostredie priaznivé pre inovácie (MŠVVŠ SR)
- Prioritná os Technická pomoc (Úrad vlády)

Ďalej sú tu operačné programy, ktoré boli predstavené vybraným zástupcom MNO. Nie sú však k dispozícii informácie, ktoré z ich pripomienok boli akceptované a následne zapracované do operačných programov:

- Operačný program Kvalita životného prostredia (MŽP SR)
- Operačný program Efektívna verejná správa (MV SR)
- Operačný program Infraštruktúra pre hospodársky rast a tvorbu pracovných miest (MDVRR SR)
- IROP - Integrovaný regionálny operačný program (MPRV SR)

- LEADER (MPRV SR)
- Program rozvoja vidieka (MPRV SR)
- Program rybného hospodárstva (MPRV SR)

Positívne hodnotíme prístup Ministerstva vnútra SR pri komunikácii s mimovládnymi neziskovými organizáciami a začlenením agendy MNO do operačného programu Efektívna verejná správa a zavedenie prístupu CLLD ako samostatnej prioritnej osi.

Na základe skúseností z programovacieho obdobia 2007 – 2013 a doterajších skúseností a dostupných informácií predstavitelia pracovných skupín vypracovali štyri základné okruhy tém pre jednotlivé operačné programy:

- hlavné prístupy, ktoré MNO presadzujú v operačných programoch v programovom období 2014 – 2020
- návrh kľúčových oblastí
- ďalšie návrhy na zlepšenie prístupu organizácií občianskeho sektora k financovaniu z fondov
- všeobecné zásady pri príprave a implementácii projektov

Ing. Karol Herian, CSc., Žilina

„Bačova cesta 2013“ – vynikajúca propagácia ovčiarstva

Zväz chovateľov oviec a kôz pod záštitou predsedu Žilinského samosprávneho kraja Ing. Juraja Blanára v tomto roku organizuje už V. ročník vynikajúcej ovčiarskej prezentácie „Bačova cesta“. Aj v tomto roku najmä v mesiaci máj a jún na viacerých salašoch Žilinského samosprávneho kraja prebiehajú krásne slávnosti na salašoch. Sú to najmä salaše Lužňan, Gazdovský dvor Turčianske Kľačany, salaš Pastierska, salaš Pružina, salaš Bobrovník, farma Gejdač, salaš Bešeňovka a salaš Papradno.

Slávnostné otvorenie prezentácie.

Hlavným poslaním týchto slávností je propagácia ovčiarstva, ovčiarskych tradícií a propagácia ovčích výrobkov. Tu sa prezentuje súčasný stav ovčiarstva, hovorí sa o perspektívach, o spoločenskom prínose ovčiarstva atď. Vďaka na našom krásnom Slovensku máme dostatok nevyužitých lúk a pasienkov vhodných práve na chov oviec. Vďaka máme tu nadbytok nezamestnaných ľudí, ktorí práve v tomto odvetví by si mohli nájsť zaujímavú a perspektívnu prácu. Vďaka práve aj pomocou rozvoja ovčiarstva si môžeme udržiavať krásnu prírodu, obnoviť pasienky, rozšíriť agroturistiku a pod. Vďaka

kto pôjde z na dovolenku do pekného hotela, alebo penziónu, keď okolie je zanedbané. Všetko so všetkým súvisí a naozaj je potrebné obrátiť celospoločenskú pozornosť na využitie domácich zdrojov potravín a pôdy. Vďaka máme jednu z najnižších spotrieb mliečnych výrobkov v Európe, máme najnižšiu spotrebu ovčieho a jahňacieho mäsa, hoci sa dobre vie, že tieto produkty sú veľmi zdravé a vo svete aj veľmi vyhľadávané. Vďaka iba spotreba ovčích mliečnych výrobkov je v Európe až 4 krát vyššia ako u nás. Okrem toho práve ovčie mliečne

Fujarista Alexander Králik.

Podujatie spestrili aj folklórne vystúpenia.

výrobky majú aj mnohé významné zdravotné účinky. Popri tom však je potrebné si udržiavať aj naše tradície, náš folklór, naše regionálne špeciality a ponúknuť ľuďom aj trochu relaxu a pohody v prírode. Je veľmi potešiteľné, že návštevníci na týchto podujatiach nachádzajú uspokojenie, dobre sa zabavia i oddýchnu.

Na spomínaných salašoch sa i v rámci podujatí „Bačova cesta“ propagujú najmä ovčie výrobky, podávajú sa rôzne mliečne tradičné i nové výrobky ako napr. bryndzové halušky, opekané syry, bryndzové pirohy i palacinky, demikát, bryndzové nátierky, ovčie syry čerstvé i zrejúce a rôzne ochutené, alebo i nakladané. Taktiež sa tu podáva baraní guláš, grilovaná jahňacina atď. Okrem toho sa predvádzajú ovečky, ukazujú sa úžitkové i iné zvieratá, predvádzajú sa pastieri a hlavne je tam veľa folklóru i dobrej nálady.

Takéto propagácie živočíšnej výroby i mliekarstva sú zvlášť v súčasnosti veľmi dôležité

a je ich potrebné podporovať na všetkých úrovniach. Podujatia „Bačova cesta“ a aj ďalšie podobné podujatia, napr. Syrársky jarmok na Kozom víšku v Ivachnovej, Ovčiarska nedeľa v Pribyline, Ovenálie vo Východnej, Novotská hrudka v Novoti, Ovčiarske pastorálie v rôznych obciach, Klenovecká rontovka v Klenovci atď., to všetko sú vynikajúce nádherné a spoločensky veľmi významné podujatia. Aj takéto podujatia naplňujú poslanie Svetového dňa mlieka a pripomínajú našim spoluobčanom význam mlieka nielen pre spoločnosť, ale najmä pre svoje zdravie.

Návštevníci pri stánkoch s ľudovo-umeleckými výrobkami.

Záverom treba poďakovať všetkým nadšným organizátorom a sponzorom, ktorí dokážu robiť takéto krásne a spoločensky významné podujatia.

M. Heretová

Vo veži už nestraší – vo veži sa športuje!

Nápad postaviť umelú lezeckú stenu v Polomke tu už bol dávno. Skupina nadšencov pre tento šport hľadala priestor a možnosti, ale nedalo sa, nebolo vhodné, nevyhovovalo... Neskôr si vyhladli vodárenskú vežu ŽSR, ktorá už roky neslúžila svojmu účelu, ani inak nebola využívaná a chátrala. A hoci bola chuť pracovať i príslub pomoci, nestačilo to. Bolo potrebné nájsť finančné zdroje.

Starosta obce Ing. Ján Lihan prestriháva pásku.

Kedže niektorí „lezci“ sú aj členmi OZ TREND, dohodli sme sa na spolupráci a vytvorili sme projekt Krok za krokom – na samý vrchol (lezecká stena v Polomke), s ktorým sme sa uchádzali o podporu najprv v programe O2-ThingBig nadácie Ekopolis (tu sme neuspeli), následne v programe Šanca pre Váš región Nadácie Orange. Tá podporila projekt čiastkou 2050 EUR. S touto sumou sme plánovali postaviť stredný pás steny.

Prešli sme dlhotrvajúcimi a ťažkopádny-
mi rokovaniami so ŽSR o prenájme budovy,
ďalšími schvaľovačkami, vyjadrovačkami,
papierovačkami... A to sme prišli do kontaktu
s milými a ústretovými ľuďmi.

S prácami sa začalo až na jeseň minulého
roka. Dlhotrjavá a mrazivá zima skompliko-
vala výstavbu steny – technológia si z bez-

Vnútný priestor vodárenskej veže s lezeckou stenou.

pečnostných dôvodov vyžaduje teploty nad 5°C. A tak v marci a apríli sa pracovalo naplno, niekedy dlho do noci.

Podpora Nadácie Orange naštartovala ďalšiu pomoc. Finančné a nefinančné dary boli väčšie, ako sme na začiatku očakávali. Nadšenie a šikovnosť realizátorov presvedčilo darcov, že prostriedky venujú na dobrú vec. Tak sa podarilo vybudovať kompletnú lezeckú

Lezecký šport si vyskúšali malí aj veľkí.

stenu – všetky tri diely. Stena má šírku 7,5 m a výšku 10 m, čím sa radí medzi najvyššie na Slovensku. V súčasnosti má toto dielo hodnotu približne 10 000 EUR. Bolo tu odpracovaných viac ako 1 000 dobrovoľníckych hodín (zadarmo). Pracovali nielen predkladatelia projektu, ale aj príbuzní a známi.

A tak sme mohli 4. mája umelú lezeckú stenu VEŽA otvoriť pre verejnosť. Potešil nás záujem malých, mladých aj tých starších. Na otvorenie o 10. hodine prišlo asi šesťdesiat ľudí, do večera prišli ďalší, a tak si stenu mohlo pozrieť, či vyskúšať asi dvesto návštevníkov. Pre tých, ktorí práve neskúšali svoje sily na stene, boli pripravené ďalšie atraktívne adrenalínové športy.

Od tohto dňa je možné športovať na lezeckej stene po dohode na e-mailovej adrese veza@polomcania.sk alebo na telefónnom čísle 0903 680 639 s malou finančnou podporou (vyzberaná finančná podpora bude slúžiť na prevádzkové náklady – nájomné, energie, a na údržbu steny). Je potrebné dodržiavať návštevný poriadok a bezpečnostné pokyny. Lezecké pomôcky sa dajú vypožičať. Všetky potrebné a podrobné informácie získate na www.veza.polomcania.sk.

Ďakujeme všetkým, ktorí nás v našom úsilí podporovali a povzbudzovali. Predovšetkým Nadácii Orange, bez grantu ktorej by sme ťažko začínali. Za ústretovosť a podporu ďakujeme starostovi obce Ing. Jánovi Lihanovi. Ďakujeme partnerom, ktorí prispeli finančne a materiálne k dokončeniu lezeckej steny: Parkety – Černák, TWD – fach centrum, Stavebniny Polomka, M&M, HLP grafik. Podakovanie patrí mnohým ďalším, ktorí nám pomohli riešiť problémy, prispeli radou, prácou, odbornosťou; všetkým príbuzným, priateľom a známym, ktorí nás podporujú a stoja pri nás. A pečuť buchy a štrúdle na otvorenie, či varia guláš pre organizačný tím. Vopred ďakujeme za vašu priazeň. Vaša pomoc je naďalej vítaná, pretože práce je pred nami ešte veľa.

Sme radi, že ešte pred dokončením steny prejavili záujem regionálne médiá a tiež Turistická informačná kancelária v Brezne, ktorá zaradila lezeckú stenu v Polomke do svojej ponuky. Obec Polomka sa opäť raz zviditeľnila – tentoraz v pozitívnom svetle.

Pohľad do výšky 10 metrov.

Anna Verešová, Áno pre život n.o.

Sociálne služby pre rodiny v kríze v Rajeckom regióne

Nezisková organizácia **Áno pre život** so sídlom v Rajeckých Tepliciach realizuje od apríla 2013 projekt „Kvalitné sociálne služby pre rodiny s deťmi ohrozené sociálnym vylúčením v Rajeckom regióne“, ktorý je podporený v rámci Blokoveho grantu pre MVO a podporu partnerstiev švajčiarsko-slovenskej spolupráce. Partnerom projektu je Mesto Rajecké Teplice.

Hlavným cieľom projektu je zvýšenie kvality sociálnych služieb a posilnenie profesionality neziskovej organizácie v oblasti komplexnej starostlivosti o rodiny a osoby ohrozené sociálnym vylúčením. V rámci projektu bude realizovaných viacero aktivít zameraných na prácu s deťmi a mládežou, rodinami a občanmi, ktorí sa ocitli v nepriaznivých životných situáciách. Pomoc môžu nájsť prostredníctvom programov v rámci Komunitného centra. V Poradenskom centre bude poskytované sociálne, psychologické, špeciálno-pedagogické poradenstvo. V zariadení núdzového bývania môžu nájsť nonstop pomoc obeť domáceho násillia.

Za účelom scitlivenia verejnosti v prospech ľudí v núdzi budú realizované viaceré kampane: Infotýždeň „Domáce násillie ubližuje všetkým“, prednášky pre verejnosť, rozhovory, články, benefičný koncert, interaktívne prednášky pre stredoškolskú mládež. Za účelom skvalitnenia poskytovaných sociálnych služieb, zníženia tepelných strát a zaistenia bezpečnosti klientom i službukonajúcim zamestnancom bude obnovené zariadenie núdzového bývania organizácie. Nemenej dôležitou aktivitou je aj

zvyšovanie odbornej a organizačnej kapacity organizácie prostredníctvom vzdelávania vlastných zamestnancov a spolupracovníkov, účasťou na konferenciách a získaním skúseností na zahraničných pracoviskách.

Významnou aktivitou je non-stop poradenstvo pre občanov z celého Slovenska prostredníctvom telefonickej linky. „Zásluhou podporeného projektu sme mohli „otvoriť“ bezplatné telefonické poradenstvo pre ľudí v kríze prostredníctvom **Linky pomoci 0800 12 00 24 aj z mobilných sietí**. Doteraz sme mohli takto pomáhať občanom z celého Slovenska, ale iba z pevnej siete. Väčšina obyvateľov však v súčasnosti vlastní mobilný telefón, s ktorým môžu operatívnejšie riešiť prípadné problémové situácie“, vyzdvihla Zuzana Dobešová, manažérka projektu.

Na projekte sa finančne spolupodieľajú Švajčiarska konfederácia a Slovenská republika. Blokove grant pre MVO a podporu partnerstiev švajčiarsko-slovenskej spolupráce realizuje Nadácia Ekopolis v spolupráci s partnermi nadáciou SOCIA a Karpatskou nadáciou. WWW.BGSFM.SK

Nezisková organizácia **Áno pre život** vznikla v roku 1998 za účelom pomoci tehotným ženám v núdzi a matkám s deťmi – obetiam domáceho násillia. Poslaním organizácie je chrániť ľudský život od počatia po prirodzenú smrť, chrániť ľudský život v každej jeho vývinovej fáze, pomôcť zneužívanej žene a jej dieťaťu. Posilňovať úctu voči ženám, voči materstvu, voči rodine, vplývať na zmenu verejnej mienky voči násilliu na ženách. Zasadzovať sa proti osobnej, rodinnej a profesijnej diskriminácii žien, ktorými žena v histórii trpela a stále ešte trpí. Organizácia získala za svoju činnosť v oblasti sociálnej práce a inkluzie zraniteľných skupín obyvateľstva ocenenie v rámci programu Cena Nadácie ERSTE za sociálnu integráciu.

Kontakt:

Anna Verešová
Áno pre život n.o.
ul. Farská 543/2
013 13 Rajecké Teplice
Tel. 041/54 94 950, 0903 534 894
www.anoprezivot.sk
e-mail: apz@nexta.sk

PROGRAM ŠVAJČIARSKO-SLOVENSKEJ SPOLUPRÁCE SWISS-SLOVAK COOPERATION PROGRAMME

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Slovenská
republika

Na projekte sa finančne spolupodieľajú
Švajčiarska konfederácia a Slovenská republika.

BLOKOVÝ GRANT PRE MVO A PODPORU PARTNERSTIEV ŠVAJČIARSKO-SLOVENSKEJ SPOLUPRÁCE
REALIZUJE NADÁCIA EKOPOLIS
V SPOLUPRÁCI S PARTNERMI NADÁCIU SOCIA A KARPATSKOU NADÁCIU

nadácia
ekopolis

soc'a

Karpatská nadácia

WWW.BGSFM.SK

Ľudmila Bátorová, predsedníčka výboru pre prácu vidieckych žien VIPA SK

Vyhodnotenie výsledkov 3. ročníka súťaže Vandrovalo vajce

O poradí vystavených kraslíc hlasovali návštevníci podľa pridelených čísel. Hlasovania sa zúčastnilo 142 návštevníkov. Po sčítaní všetkých hlasov, ktoré prebehlo za prítomnosti verejnosti, odbornej poradkyne Ľudmily Bátorovej, predsedníčky VIPA SK Márie Behanovskej a riaditeľa Liptovského múzea v Ružomberku Mgr. Martina Krúpu sú takéto výsledky.

Najkrajšie súťažné kraslice z tohtoročnej prehliadky.

- 1. miesto** č. 27, **Oľga Lorantová, Horná Lehota** (21 hlasov)
2. miesto č. 5, **Mária Dičerová, Močenok** (15 hlasov)
3. miesto č. 15, **Ing. Ľudmila Vargončíková, Nová Ves nad Žitavou** (14 hlasov)
4. miesto č. 16, Ing. Ľudmila Vargončíková, Nová Ves nad Žitavou (10 hlasov)
 5. miesto č. 1, Soňa Košarová, Trebišov (8 hlasov)
 č. 4, Anna Halaganová, Snina (8 hlasov)
 č. 26, Miroslava Škvareninová, Liptovská Teplá (8 hlasov)

Expozícia kraslíc v Liptovskom múzeu v Ružomberku.

Symbolické odovzdanie štafety – putovné vajce súťaže meralo cestu z Poník do Ružomberka.

6. miesto č. 2, Anna Cimbaláková, Bardejov (7 hlasov)
 č. 6, Mária Dičerová, Močenok (7 hlasov)
 č. 17, Ing. Mgr. Jarmila Lattová, Stekčín (7 hlasov)
7. miesto č. 7, Mária Krajčová, Žilina (4 hlasy)
 č. 12, Mária Némethová, Prievidza (4 hlasy)
 č. 18, Harvanová Mária, Snina (4 hlasy)
8. miesto č. 3, Anna Halagová, Snina (3 hlasy)
 č. 10, Mária Nemethová, Prievidza (3 hlasy)
 č. 11, Mária Nemethová, Prievidza (3 hlasy)
 č. 13, Ing. Ľudmila Vargončíková, Nová Ves nad Žitavou (3 hlasy)
 č. 14, Ing. Ľudmila Vargončíková, Nová Ves nad Žitavou (3 hlasy)
 č. 25, Únia žien ZO Krišovská, Liesková (3 hlasy)
9. miesto č. 21, Únia žien ZO krišovská, Liesková (2 hlasy)
10. miesto č. 8, Mária Krajčová, Žilina (1 hlas)
 č. 19, Únia žien ZO Krišovská, Liesková (1 hlas)
 č. 24, Únia žien ZO Krišovská, Liesková (1 hlas)
 č. 20, Únia žien ZO Krišovská, Liesková (1 hlas)
11. miesto č. 9, Obecný úrad Chtelnica (0 hlasov)
 č. 22, Únia žien ZO Krišovská, Liesková (0 hlasov)
 č. 23, Únia žien ZO Krišovská, Liesková (0 hlasov)

Putovné vajce súťaže s logom VIPA SK.

Cech kachliarov a krbárov Slovenskej republiky

Vidiecky parlament na Slovensku predstavuje nového člena

Kachliar je ten, kto dokáže nielen postaviť nové pece a šporáky, ale dokáže aj zrekonštruovať staré a popraskané. Táto práca je náročnejšia ako stavba novej pece a poradí si s ňou len skutočný odborník. Získať naozajstnú odbornosť neznamená vyučiť sa za rok, kachliarske remeslo predstavuje okrem vyučenia aj prax v danom odbore, vzťah k tomuto remeslu a zručnosť. Iba takého odborníka môžeme nazývať „kachliar“.

Kachliarske remeslo patrí medzi najstaršie remeslá v histórii. Prinášalo vždy úžitok – vykurovanie, varenie a pečenie. Navyše dávalo vždy i pocit pohody, romantiky a okamihy spomienok pri ohni.

Do 60-tych rokov minulého storočia sa kachliarske remeslo u nás ešte rozvíjalo, existoval učebný odbor, ktorý vychovával nových kachliarov. Neskôr však tento učebný odbor zanikol, takže nová generácia sa nemala kde kachliarskemu remeslu vyučiť. Kachliarske remeslo prevádzkovali len starí vyučení kachliari. Z tohto dôvodu je u nás kachliarov či peciarov nedostatok. Ako prvé oficiálne učenie v podobe akreditačných kurzov začalo vo Veľkom Rovnom v rokoch 1997. Neskôr začalo po rokoch 2004 vyučovať toto remeslo prvýkrát bratislavské učilište.

Hoci dnes mnohé firmy či jednotlivci, ktorí obložia krb kachľami, vystupujú ako kachliari, táto činnosť nemá s kachliarskym remeslom nič spoločné a nie sú to kachliari ani krbári. Je mnoho firiem, ktoré si dávajú do činnosti podnikania „stavby kachľových pecí“ a pritom je dokázateľné, že väčšia časť týchto firiem nepostavila ani jednu kachľovú pec alebo nemá skúsenosti s ich výstavbou. Je podozrenie, že existujú skutoční kachliari, ale aj takí „kachliari“, ktorí kachliarske remeslo dostatočne neovládajú a označenie „kachliar“ si len prisvojujú hlavne z hľadiska reklamy. Domnievame sa, že prax postupom času vykryš-

talizuje situáciu na správnu mieru. Ovládať dobré kachliarske remeslo totiž neznamená vyučiť sa za 1/2 roka, ale kachliarske remeslo znamená vyučenie, prax v danom odbore a cit k tomuto remeslu.

Obstavenie krbovej vložky a stavbu klasickej pece si nemožno zamieňať, po technickej stránke sú to dva odlišné postupy. Obstavenie krbovej vložky je odlišná technológia ako vlastná kachliarčina, a rovnako si vyžaduje zvládnutie danej techniky. Vyskytujú sa ale i prípady, keď vyučení starí majstri kachliari nevedia kvalitne obstaviť krbovú vložku, čo je modernejší spôsob stavieb.

Na tomto mieste treba uviesť, že kachliarske výrobky, hlavne vstavané pece alebo šporáky, ktoré sú pripojené na klasické tahy (t. j. vyhrievanie kachlíc prúdením dymu vo vnútri), majú úplne iný princíp vykurovania ako krby teplovzdušné.

Náš cech pripravuje zmenu – dodatok vo výučbe tohto remesla. Po konzultácii s úradmi bude cech vyučovať toto remeslo v dvoch moduloch. „Kachliar – stavba šporákov, pecí a krbov“ bude modul, ktorý uchádzača naučí kompletnú kachliarsku a krbársku prácu ako teoretickú, tak i praktickú. Po absolvovaní druhého modulu „Kachliar – stavba krbov“ bude uchádzač ovládať teoretickú časť kachliarsku i krbársku, ale praktická časť mu bude stačiť len na stavby krbov, čo bude mať uvedené aj v živnostenskom liste, čiže

Členovia cechu počas rokovania na sneme v Žiline.

kachliarsku činnosť vykonávať nebude. Chceme tak zabrániť súčasnej situácii, keď veľa firiem stavia len krby a privlastňuje si remeslo, ktoré vôbec nevykonáva. Tieto spoločnosti navyše v rámci svojej reklamy často dávajú mylné informácie týkajúce sa technickej časti sálavých pecí a teplovzdušných krbov a tak zavádzajú zákazníkov.

Na základe týchto mylných informácií je naša odborná komisia v cechu často zákazními prizvaná na vykonanie rôznych odborných znaleckých posudkov. Odborníci zisťujú, že nezrovnalosti v stavbách krbov a pecí pramenia z uvedenej neodbornosti staviteľov. Tieto odborné znalecké posudky vykonávame s najlepším vedomím a svedomím, kde v takýchto prípadoch samozrejme nie sme naklonení k žiadnej strane a snažíme sa o nezávislé vyhotovenie uvedeného posudku, ako nám káže naša stavovská česť.

U nás na Slovensku bol približne od roku 1995 boom vývoja krbových a pecových vložiek aj ich technického riešenia – teplovzdušných systémov. Tieto vložky sa samozrejme vyrábajú aj v iných krajinách a tento trend naďalej pokračuje aj v súčasnosti, ale teraz už

s poklesom týchto stavieb na verejnosti. Dnes je len vecou samotného zákazníka, aký spotrebič si vyberie podľa svojich požiadaviek.

Teplovzdušné vykurovanie – krbové vložky, pecové vložky

Tento typ kúrenia má niektoré nevýhody:

- Pri spaľovaní dreva v teplovzdušnej vložke sa vzduch zohreje od rozpálenej vložky, a prúdi rýchlo ku stropu miestnosti. Tak vzniká pomerne intenzívne prúdenie teplého vzduchu.
- Po spotrebovaní paliva krb rýchlo vyhasne a miestnosť vychladne.
- Väčšia spotreba paliva a potreba častého prikľadaní
- Nepriaznivý vplyv z hľadiska zdravotného – nevhodné pre alergikov, vzniká prúdenie spečeného vzduchu v miestnostiach
- Výhoda v tomto kúrení je zase tá, že dokáže rýchlo vyhriať miestnosť, a rozvodmi teplého vzduchu sa dajú vykurovať i vzdialenejšie miestnosti.

Členovia cechu počas prednášky na sneme v Žiline.

Klasický otvorený krb si vyžaduje už odbornú prax a skúsenosť. Tieto krby boli stavané len bez krbových vložiek. Aby krb dobre ťahal, musel sa okrem dobrého komína i dobre postaviť. V dnešnej dobe nevedia všetky firmy kvalitne zhotoviť tieto krby. Tieto stavby sú niektorými výrobcami krbových vložiek tiež podceňované a potláčané do úzadia. Treba však uviesť, že krbová vložka vykúri viac miestností, ako samotný klasický krb.

Originál sálavé teplo z tradičných pecí

V západných krajinách ako Rakúsko, Nemecko, Francúzsko, Belgicko alebo Taliansko prevláda dlhodobý opačný trend. Hoci sa i tam krbové vložky vyrábajú, v týchto krajinách majú zákazníci záujem prevažne o **klasické sálavé tradičné pece**, čím odsúvajú teplo-vzdušné vykurovanie do úzadia. Obyvatelia týchto krajín si potrpia na kvalitnú pece, ktoré sa síce dlhšie nahrievajú, majú však viacero výhod, ako:

- dlho držia teplo
- majú minimálnu spotrebu paliva, napríklad raz za 12 hodín, sú nenáročné na údržbu
- vykurovanie je najzdravšie a najpríjemnejšie – vhodné pre alergikov, vytváranie záporných iónov vhodných pre zdravie
- pec vytvára v miestnosti optimálny teplotný profil vo všetkých výškach priestoru, touto vlastnosťou predčia všetky ostatné zdroje tepla

Týmto krátkym úvodom sme naznačili mnohorakosť kachliarskeho remesla. Preto i v Cechu kachliarov a krbárov SR sú jeho členovia rozdelení na sekcie podľa špecializácie. Skúsený odborník s dlhodobou praxou môže však vedieť postaviť všetky sekcie stavieb.

Naše združenie sa zakladá na kvalifikovaných kachliaroch i krbároch. Ponúkajú originálnu prácu, ktorá bola využívaná a cenená i v minulosti.

Mgr. Romana Országhová

Prosba o pomoc

Volám sa Romana Országhová. Narodila som sa 29. septembra 1983 v Krupine, kde bývam doteraz. Som od narodenia telesne ťažko postihnutá.

Vyšťudovala som Gymnázium Andreja Sládkoviča v Krupine, kde som maturovala zo slovenského a francúzskeho jazyka, dejepisu a náuky o spoločnosti.

Po Gymnáziu Andreja Sládkoviča som pokračovala v štúdiu na Fakulte humanitných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. V roku 2010 som získala titul bakalár v odbore: učiteľstvo ak. predmetov slovenský jazyk a literatúra a história. Potom som pokračovala v dvojročnom magisterskom štúdiu tiež v tomto odbore, kde som v roku 2012 dosiahla titul magister.

V rokoch 2004 – 2006 som si robila Medzinárodné skúšky DELF z francúzskeho jazyka, z ktorých som zatiaľ dokončila 2 časti, keďže som nastúpila na VŠ. V najbližšej budúcnosti si chcem dokončiť ďalšie časti. V angličtine som mierne pokročilá.

Medzi moje záujmy patria kultúra, príroda, spev, knihy, história, práce na PC.

Mám skúsenosti s prácou na počítači, ovládam základné programy Microsoft Office a viem sa orientovať na internete.

K mojim dobrým vlastnostiam patrí precíznosť, svedomitosť a zodpovednosť. Som ochotná učiť sa novým veciam.

Vyšťudovala som učiteľstvo predmetov slovenský jazyk a literatúra a dejepis. Ale pre môj hendikep, som na vozíčku, som si zatiaľ prácu nenašla. Mnohé budovy nemajú upravené vstupy, preto sa tam nedostanem. A pracovať manuálne nevládzem. Preto chcem ponúknuť to, čo robiť môžem a viem, a to práca myslou a na počítači. Keďže som vyšťudovala slovenský jazyk, chcela by som sa zamerať na korektúru dokumentov, prác – seminárnych, bakalárskych, diplomových a rigorózných, na

písanie kratších prác, seminárnych prác do cca 5-7 strán, týkajúcich sa slovenského jazyka a literatúry, histórie, pedagogiky, psychológie alebo iných humanitných predmetov.

Kvôli telesným problémom však prosím, keby mi práce posielali minimálne 2 týždne skôr, aby som ich stihla opraviť či napísať. Rada by som aj doučovala sľ a dejepis, ale len v rámci nášho mesta KA a okolia, nakoľko by žiaci museli dochádzať ku mne, keďže ja sa na väčšinu miest nedostanem.

Ďakujem za ochotu a pomoc.

Prajem pekný deň.

Romana

Mgr. Romana Országhová
Zvolenská cesta 2/342
96301 Krupina
Mobil: 0903 287 305
E-mail: rominnka@gmail.com

Mgr. Romana Országhová.

SLOVENSKÁ AGENTÚRA
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

PONUKA AKTIVÍT ENVIRONMENTÁLNEJ VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

ŠKOLSKÉ PROGRAMY A SÚŤAŽE

Ekologická stopa

– program zameraný na výpočet ekologickej stopy školy

- Edukačný cieľ: pochopiť vplyv našich každodenných aktivít na okolité životné prostredie
- Cieľová skupina: materské, základné a stredné školy
- Základné zameranie: práca s internetovým kalkulátorom pre výpočet ekologickej stopy školy
- Viac informácií: www.ekostopa.sk

Na túru s Naturou

– program zameraný na mapovanie biodiverzity na Slovensku

- Edukačný cieľ: budovanie vzťahu k prírode, podpora timovej práce žiakov s využitím IKT
- Cieľová skupina: základné a stredné školy
- Základné zameranie: realizácia terénneho prieskumu a dokumentácie vybraných rastlín

ných a živočíšnych druhov prostredníctvom prieskumnej skupiny (pedagógovia a žiaci školy)

- Viac informácií: www.snaturou2000.sk

Zelený svet

– medzinárodná súťaž výtvarnej tvorivosti detí a mládeže

- Poslanie súťaže: Vstúpovať deťom vzťah k prírode, životnému prostrediu formou budovania návykov a zručností v umeleckom prejave. Súťaž je tradičným sprievodným podujatím Medzinárodného festivalu filmov o životnom prostredí – ENVIROFILM.
- Cieľová skupina: materské, základné a stredné školy
- Viac informácií: www.envirofilm.sk

Hodina s ekostopou

– celoslovenská súťaž o najlepšiu aktivitu na tému: ekologická stopa

- Poslanie súťaže: Realizácia aktivít zameraných na ekologickú stopu, ktorú pedagógovia realizovali počas vyučovacej hodiny. Všetky zaslané aktivity sú s uvedením autorstva vystavené na portáli a prístupné pre ostatných učiteľov. Súťaž je súčasťou školského programu EKO-

LOGICKÁ STOPA.

- Cieľová skupina: učitelia materských, základných a stredných škôl
- Viac informácií: www.ekostopa.sk

Oči na stopkách

– celoslovenská súťaž o najlepší príspevok (fotografiu, reportáž), týkajúci sa pozitívneho alebo negatívneho správania sa človeka k prírode

- Poslanie súťaže: Otvárať ľudom oči a odhaľovať pravdu o ich vzťahu k prírode. Autori zo škôl z celého Slovenska svojimi reportážami môžu nastaviť zrkadlo „dospelákom“, ale aj svojim rovesníkom; poukázať na negatívne, ale aj pozitívne príklady správania sa človeka k prírode, ktoré zachytili perom alebo objektívom fotoaparátu. Súťaž je súčasťou školského programu NA TÚRU S NATUROU.
- Cieľová skupina: základné a stredné školy
- Viac informácií: www.snaturou2000.sk

ProEnviro

– celoslovenská súťaž o najlepší environmentálny projekt realizovaný školou

- Poslanie súťaže: Propagácia pro-

jektov a aktivít škôl zrealizovaných v oblasti životného prostredia a trvalo udržateľného rozvoja. Ocenenie aktívnej účasti žiakov a zamestnancov škôl na riešení environmentálnych problémov komunity a regiónu. Vyzdvihnutie spolupráce, výchovných a environmentálnych výstupov školských projektov.

- Cieľová skupina: materské, základné a stredné školy
- Viac informácií: www.sazp.sk/evv

EnviroTázníky

– celoslovenská on-line súťaž

pre žiakov II. stupňa základných škôl

- Poslanie súťaže: Zvýšiť záujem žiakov základných škôl o prírodovedné predmety a o problematiku životného prostredia ešte pred rozhodovaním sa o budúcom štúdiu na stredných školách. Súťaž má súčasne prispieť k zvyšovaniu environmentálneho vedomia, vedomia o trvalo udržateľnom rozvoji a angažovanosti žiakov v otázkach životného prostredia doma, v škole a vo svojom regióne.
- Cieľová skupina: žiaci II. stupňa základných škôl
- Viac informácií: www.envirotazniky.sk

Hypericum

– prírodovedecká súťaž

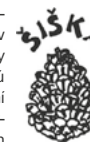
- Poslanie súťaže: Poznávanie prírodných hodnôt a kultúrneho dedičstva jednotlivých lokalít Slovenska. Názov súťaže pochádza z vedeckého rodového mena Hypericum – liečivej rastliny ľubovník, aby sa žiaci už od svojej mladosti učili obdivovať, spoznávať a ľubiť svoj rodný kraj.
- Cieľová skupina: žiaci základných škôl vo veku 10 - 15 rokov
- Viac informácií: www.sazp.sk/evv

VZDELÁVANIE UČITEĽOV

ŠIŠKA

– veľtrh environmentálnych výchovných programov

- veľtrh zameraný na výmenu nápadov, skúseností a materiálov v oblasti environmentálnej výchovy
- každoročne sa na ňom stretnú učitelia, koordinátori a odborní pracovníci environmentálnej výchovy štátnych aj mimovládnych organizácií
- poskytuje priestor na prezentáciu vlastných projektov, aktivít a učebných pomôcok
- Viac informácií: www.sazp.sk/evv

Program kontinuálneho vzdelávania

– akreditovaný vzdelávací program s názvom: Ekologická stopa – výchova k trvalo udržateľnému rozvoju pre učiteľov materských/základných a stredných škôl

- kurzy zamerané na problematiku ekologickej stopy a výchovy k trvalo udržateľnému rozvoju
- hlavným cieľom je rozvíjanie kvalifikácie pedagogických zamestnancov v oblasti výchovy k trvalo udržateľnému rozvoju.
- po úspešnom absolvovaní účastníci získavajú 9 kreditov
- Viac informácií: www.sazp.sk/evv

Kontakt:

Slovenská agentúra životného prostredia
Centrum tvorby krajiny, environmentálnej výchovy a vzdelávania

Tajovského 28
975 90 Banská Bystrica
Tel: 048/ 437 41 77
o-vychova@sazp.sk

Najväčšie podvody na potravinách

Ako prvé hodnotíme šunky a jogurty.

Viete, čo jete? Čerstvé suroviny alebo priemyselné výrobky? Spúšťame veľký seriál Najväčšie podvody s potravinami.

Väčšina výrobcov do nich pridáva rôzne chemické látky známe ako „éčka“. Predlžujú ich trvanlivosť, zväčšujú chuť alebo vzhľad. Nový čas testoval najlacnejšie, ale aj značkové jogurty a šunky. Zistite, ako obstáli v hodnotení odborníka. Ak sa chcete vyhnúť chemicky upraveným potravinám, prečítajte si zloženie na obale. „Výrobca je povinný uvádzať zloženie výrobku na obaloch väčších než 10 cm²“, tvrdí Vít Syrový, potravinársky chemik. Škodlivé látky sú „maskované“ pod symbolmi E s číslom a na pozore sa majte aj pred chemickými názvami. Najlepšie urobíte, ak budete kupovať základné potraviny. „Napríklad ovocie, zeleninu, vajcia, maslo, tvaroh, mlieko, mäso či múku. Tie by nemali obsahovať žiadne pridané chemické látky,“ tvrdí Syrový. Podľa „éčiek“ a ďalších pridaných chemických látok v potravinách priradi Vít Syrový potravinám trestné body.

Jogurt tvarohový jahodový – Danone Activia

Chuť: Veľmi dobrá, veľa ovocia, hustá a krémová.

Pridané látky: glukózový sirup, fruktóza, stabilizátory: kukuričný modifikovaný škrob, karagenan, xantánová guma, aróma, regulátory kyslosti: citran sodný, kyselina

Višňový jogurt – Tesco

Chuť: chuťovo bol naozaj dobrý, veľa višni v ňom nebolo, ale nejaké boli, celkovo bol chutný.

Pridané látky: modifikovaný kukuričný škrob, glukózovo-fruktózový sirup, aróma, regulátor kyslosti (citran sodný, citran vápenatý, kyselina citrónová), zahusťovadlá (pektín, karobová guma), bazový džús z koncentráta, arónie koncentrát.

Hodnotenie: 11 trestných bodov. ✓

Puding kakaový so šľahačkou – Dukacso (Carrefour)

Chuť: slabá kakaová, šľahačka bez chuti.

Pridané látky: glukózovo-fruktózový sirup, modifikovaný škrob, stabilizátory (E407, E412), želatína, emulgátor (E472b).

Hodnotenie: 10 trestných bodov. ✓

¹ Chuť výrobkov bola testovaná na základe subjektívneho hodnotenia redaktorov.

² Údaje pochádzajú z obalov na výrobkoch, medzi pridanými látkami sa môžu vyskytnúť aj také, ktoré nie sú škodlivé.

Smotanový jogurt čokoládový – Albert

Chuť: pripomína termix, obsahoval aj kúsočky čokolády.

Pridané látky: žiadne.

Hodnotenie: 0 trestných bodov. ★

Jogurt krémový broskyňa – maracuja – Vian (Kaufland)

Chuť: celkom dobrá, veľké kúsky broskyne, ale maracuju sme tam vôbec necítili.

Pridané látky: žiadne.

Hodnotenie: 0 trestných bodov. ★

Jogurt ananášový Linessa (Lidl)

Chuť: ananásu je tak akurát, chuťovo celkom dobrý.

Pridané látky: žiadne.

Hodnotenie: 0 trestných bodov. ★

Jahodový jogurt – Clever

Chuť: vláčna, s kúskami jahôd, cítiť po smotane.

Pridané látky: ovocná zložka 15 % (cukor, glukózovo-fruktózový sirup), zahusťovadlá: modifikovaný škrob, pektín, regulátor kyslosti: citran sodný, farbivo: karmín).

Hodnotenie: 8 trestných bodov. ✓

Smotanový jogurt čučoriedkový – Coop Jednota

Chuť: nevýrazná chuť, iba s pár čučoriedkami a aj celkovo bola chuť málo čučoriedková.

Pridané látky: zahusťovadlo: modifikovaný škrob, voda, čučoriedková aróma, koncentrát z červenej repy, regulátor kyslosti: kyselina citrónová, citran sodný, farbivo: aktívne uhlie.

Hodnotenie: 7 trestných bodov. ✓

Šunka – Tesco

Chuť: dobrá vôňa, ale chuť nevýrazná, skôr bez chuti.

Pridané látky: modifikovaný škrob E1422, zemiakový škrob, stabilizátor E450, E451, zahusťovadlo E407, dextróza, antioxidant E331, E316, chemická konzervačná látka E250, stimulátor chutnosti E621, prírodné farbivo E120.

Hodnotenie: 32 trestných bodov. ✖

Maďarská saláma – Coop Jednota

Chuť: klasická trvanlivá saláma – veľmi dobrá, trochu pikantnejšia chuť.

Pridané látky: chemická konzervačná látka E250.

Hodnotenie: 5 trestných bodov. ✓

Šunková saláma – Baroni (Lidl)**Chuť:** celkom chutná, hrubá saláma.**Pridané látky:** stabilizátor E466, E250, E451, E452, E450, E407, bravčová plazma, E316, E415, E1420, konzervačná zmes chem. konzervačná látka E262, E1420, E415, E412, E621, dextróza, E301, korenenci prípravok (stimulátor chutnosti E621, dextróza, koreniny, jedlá soľ), farbivo E120.**Hodnotenie:** 51 trestných bodov. ✖**Šunková saláma – Schneider (Kaufland)****Chuť:** mazľavá a nevýrazná.**Zloženie:** dusitanová soliaca zmes (E250), E1420, E1422, stabilizátory E450, E451, E407, E412, E425i, E500, E5t08, laktóza, E621, glukóza, E120, zmes korenia a extraktov korenia, dextróza, E315, aróma, maltodextrín.**Hodnotenie:** 45 trestných bodov. ✖**Bravčová šunka – Clever****Chuť:** celkom dobrá, chuť šunkovo.**Pridané látky:** laktóza, želirujúca látka (E407), zahusťovadlo (E415), antioxidant E301, látka zvýrazňujúca chuť E621, regulátor kyslosti E500, modifikovaný škrob E1414, krvné farbivo.**Hodnotenie:** 13 trestných bodov. ✔**Saláma liptovská – Druget (Carrefour)****Chuť:** bežná mäkká saláma, mala veľmi jemnú chuť.**Zloženie:** sójový proteín, modifik. škrob E1422, stabilizátor E450, E451, koreniny a ich extrakty, dextróza, stimulátor chutnosti E621, antioxidant E300, E316, chemická konzervačná látka E250, aróma, farbivo E120.**Hodnotenie:** 28 trestných bodov. ✖**Šunková saláma – Albert****Chuť:** vôňa dobrá, ale trochu mazľavá a chuť taká normálna.**Pridané látky:** extrakty korenia, dextróza, stabilizátory E250, E450, E451, E452, E500, antioxidanty E316, E331, zahusťovadlá E407a, E407, E412, E415, látky zvýrazňujúce chuť E621, E635, farbivo E120, šunková aróma.**Hodnotenie:** 53 trestných bodov. ✖**Dusená šunka – Fitness****Chuť:** naozaj dobrá, mäsitá, chutná.**Pridané látky:** morská soľ s jódom + chemická konzervačná látka (E250), bambusová vláknina, dextróza, maltodextrín, stabilizátory (E450, E451, E508), zahusťovadlá (E407, E425i), antioxidant (E301), stimulátor chutnosti (E621).**Trieda kvality:** šunka štandard.**Hodnotenie:** 28 trestných bodov. ✖**Záverečné slovo odborníka**

„Niektoré z produktov boli prekvapivo celkom dobré (aspoň z hľadiska pridaných látok), iné doslova hrozné. Ľutujem človeka, ktorý to ochutnával. Nedýchalo sa mu po tých šunkách a salámach horšie? Poznám to z vlastnej praxe, keď sme kedysi robili senzorické hodnotenia údenín, pozoroval som na sebe zjavné zhoršenie dýchania. Mnohé salámy totiž obsahovali dusitany, ktoré keď sa dostanú do krvi, zablokujú určitý podiel červených krviniek, a tie kvôli tomu nie sú schopné prenášať kyslík.“

Kľúč na hodnotenie:

★ Prvotriedna kvalita

✔ Priemerná kvalita

✖ Nižšia kvalita

Na hodnotenie pridaných látok sme použili bodový systém:

1 označuje **najlepší**,**5** **najhorší**.

Mieru chemického znečistenia sme zistili podľa súčtu trestných bodov (2+3+5+1...). Najlepšia surovina je tá, ktorá nemala žiadny trestný bod. Podľa tabuľky si môžete urobiť prehľad o tom, koľko „škodlivých látok“ dostanete do tela, ak zjete danú potravinu.

Upozornenie: Ak sú v „Zložení“ uvedené chemické názvy, ide iba o iné zákonom povolené značenie pridaných látok. Ich bodové ohodnotenie môžete nájsť v tabuľkách knihy „Tajemství výrobců potravin“, z ktorej pochádza aj tento tahák (knihu si môžete objednať na www.natur.toe.cz).

Hodnotenie 1:

priaznivo pôsobiace látky E: 100, 101, 140, 150a, 160 a, c, d, e, 161b, 162, 163, 170, 175, 270, 290, 300, 306-308, 322, 410, 440, 901, 948

Hodnotenie 2:

látky prijateľné E: 141, 172, 174, 260, 296, 301, 302, 304, 309, 315, 316, 325-327, 334, 350-352, 363, 406, 460, 470b, 551-553, 640, 650, 902-904, 920, 949, 1102, 1103

Hodnotenie 3:

látky menej vhodné E: 150 b, c, d, 153, 160 b, f, 171, 200, 202, 203, 261, 263, 297, 330-332, 335, 337, 353, 354, 400-404, 407, 415-418, 420-422, 425, 426, 445, 461, 463-466, 469, 470-475, 481-483, 491-495, 500-504, 508-511, 514 -517, 524 -530, 554 -559, 570, 574-579, 585, 912, 914, 938, 939, 941, 942, 953, 957, 965, 966, 967, 968, 999, 1105, 1200, 1404, 1420, 1422, 1451, 1452, 1520

Hodnotenie 4:

nepriaznivé látky E: 120, 161g, 173, 234, 236, 251, 252, 262, 280-283, 338-341, 343, 355-357, 380, 385, 405, 407a, 412-414, 432-436, 442, 444, 450-452, 459, 468, 476, 477, 479b, 507, 513, 518, 520 - 523, 535, 536, 538, 541, 620 - 635, 900, 943, 950, 951, 959, 1201, 1202, 1204, 1410, 1412-1414, 1440, 1442, 1450, 1505, 1517, 1518

Hodnotenie 5:

látky s výrazne škodlivými účinkami E: 102, 104, 110, 122-124, 127-129, 131-133, 142, 151, 154, 155, 180, 210-224, 226-228, 230-233, 235, 242, 249, 250 (dusitany!), 284, 285, 310-312, 320, 321, 512, 586, 905, 927, 944, 952, 954, 962, 1519.

autor

Rok 2014 bude rokom farmárstva

Vidiecky parlament na Slovensku je členom národného výboru osláv Medzinárodného roku rodinného farmárstva 2014

Rok 2014 bol vyhlásený na 66. zasadnutí Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov za rok rodinného farmárstva, pričom FAO bola vyzvaná, aby zabezpečila jeho implementáciu v spolupráci s národnými vládami, jednotlivými organizáciami v OSN a relevantnými mimovládnymi organizáciami. **Základným cieľom je spropagovať a poukázať na prínos rodinného farmárstva a malých farmárov pri odstraňovaní hladu a znižovaní svetovej chudoby s cieľom vytvoriť udržateľný rozvoj vidieckych oblastí a udržateľnú produkciu na dosiahnutie potravinovej bezpečnosti.**

V decembri 2012 sa stala predstaviteľka SR pri FAO Marieta Okenková stala na základe svojej iniciatívy členkou Neformálneho medzinárodného riadiaceho výboru pre Medzinárodný rok rodinného farmárstva 2014 ako zástupkyňa Európskej regionálnej skupiny v rámci FAO spolu s Francúzskom. Členmi tohto výboru sú: 12 stálych predstaviteľov pri FAO a po jednom zástupcovi z IFAD, WFP, Bioversity, FAO, iných organizácií OSN, WRF, EÚ, COAG, súkromného sektora a organizácií farmárov. Rozhodnutia budú prijímané väčšinou. Výbor bude zodpovedať Rade FAO a pripravovať informačné dokumenty pre odborné výbory FAO v oblasti poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a rybárstva.

Globálne ciele

- Podporovať uznanie významu rodinného farmárstva na národnej, regionálnej a medzinárodnej úrovni.
- Umožniť vytvorenie aktuálneho prehľadu a výmenu názorov.
- Vytvoriť akčný plán, vrátane monitoringu, po roku 2014.

Národné ciele

- Prispiet k opätovnému oživeniu rodinného farmárstva na Slovensku.
- Zvýšiť povedomie a informovanosť na Slovensku o problematike rodinného farmárstva.

- Vytvoriť aktívnu sieť všetkých zainteresovaných s cieľom šíriť informácie, najnovšie poznatky, skúsenosti a podporovať spoluprácu s cieľom rozvíjať rodinné farmárstvo na Slovensku.
- Pokúsiť sa o vytvorenie regionálnej siete v spolupráci s okolitými krajinami, napr. v rámci V-4 s cieľom spoločne spolupracovať a vymieňať si skúsenosti.

Vytvorenie Národného výboru osláv MRRF 2014

Hlavný dôraz na súvisiace aktivity sa kladie na úroveň individuálnych krajín s cieľom spojiť všetky programy a úsilie v oblasti rodinného farmárstva pod jednu strechu. Existujúce informácie, vedecké a výskumné poznatky ako aj nástroje politiky doteraz vytvorené členskými krajinami sú základným nástrojom osláv MRRF, pričom hlavnými aktérmi by mali byť vlády, občianska spoločnosť, IFAD, WFP, Bioversity, agentúry OSN, súkromný sektor, organizácie farmárov a národné inštitúcie.

Členovia Národného výboru osláv MRRF 2014

V priebehu decembra 2012 a januára 2013 boli identifikované a oslovené organizácie, inštitúcie, zväzy a združenia, ktoré by mohli mať záujem podieľať sa na aktivitách súvisiacich s rodinnými farmami na Slovensku a na zák-

lade výsledku tohto prieskumu bol zostavený prvotný návrh členov Národného výboru osláv MRRF 2014.

Okruchy tém

- Rodinné farmárstvo – rôzne definície
- Rodinné farmárstvo v podmienkach Slovenska
- Rodinné farmárstvo v podmienkach EÚ

V rámci prebiehajúcej diskusie k reforme SPP sa plánuje vyčleniť 2% zdrojov SPP na nalákavie mladých ľudí k farmárčeniu, pričom poľnohospodári do 40 rokov by dostali 25% bonus na priamych platbách počas prvých piatich rokov a strop na veľkosť farmy by v tomto prípade bol jednotný 50 hektárov a nie individuálny podľa priemernej veľkosti farmy v členských štátoch EÚ.

- Úloha FAO v oblasti rodinného farmárstva
- Aktuálny stav na Slovensku
- Výskumné úlohy venované rodinnému farmárstvu na Slovensku

- Podporné nástroje pre rozvoj rodinného farmárstva na Slovensku
- Komparatívne výhody rodinného farmárstva
- Úskalí rodinného farmárstva na Slovensku
- Úloha rodinných fariem pri revitalizácii slovenského vidieka
- Úloha rodinných fariem pri zvyšovaní potravinovej sebestačnosti Slovenska
- Úloha rodinných fariem pri zvyšovaní kvality potravín na slovenskom trhu
- Vízia do budúcnosti

Návrh aktivít

- Stretnutie ľudí zaujímavých sa o túto problematiku na jar 2013 na rodinnej farme
- Konferencia v Berlíne v júni 2013
- Konferencia organizovaná Európskou komisiou v Bruseli na jeseň 2013
- Odborná konferencia organizovaná MPRV SR na Slovensku
- Konferencia Maďarska s Regionálnym úradom FAO v Budapešti začiatkom marca 2014

Stručne

Mária Behanovská, členka RV pre MNO za VIPA SK

Deklarácie rezortov o spolupráci s MNO boli vládou SR vzaté na vedomie

Po tom, ako Rada vlády pre mimovládne neziskové organizácie (RV MNO) na svojom treťom zasadnutí 25. marca 2013 uznesením vzala na vedomie a predložila pripomienky k jednotlivým deklaráciám rezortov, boli tieto materiály posunuté na rokovanie vlády SR. Deklarácie sa dostali do programu jej rokovania a boli vzaté na vedomie 3. apríla 2013.

Deklarácie sú jednostranným zaviazaním sa k spolupráci s mimovládnymi neziskovými organizáciami, ktoré vypracovali jednotlivé ministerstvá. Príprava Deklarácií o spolupráci je prvým krokom k vypracovaniu Memoranda o porozumení, ktoré vyplýva z Uznesenia vlády SR č.68/2012 a ktoré bude obsahovať základné východiskové body pre spoluprácu štátnych inštitúcií s mimovládnymi neziskovými organizáciami.

Chce štát zákonom zlikvidovať gazdov?

Od liptovského gazdu, pána Viliama Kenderu, nám prišiel list, ktorý je reakciou na zákon o povinnej registrácii, emisnej a technickej kontrole všetkých poľnohospodárskych mechanizmov, ktoré sú súčasťou cestnej premávky. V prípadoch malých gazdov ide pritom často o staršie stroje, ktoré potrebné papiere vôbec nemajú, napriek tomu sú však funkčné a gazdovia sa bez nich nezaobídu. List zverejňujeme v plnom znení.

V Ružomberku, 12. 4. 2013

Vážená pani predsedníčka!

Som jeden z mladších tzv. gazdov. Preto Vás ich menom oslovujem, ako im štát (tvorcovia zákonov) hádžu poľenú pod nohy a chcú ich asi zlikvidovať. Teraz mám na mysli takých gazdov, ktorí sú dopoludnia v práci v zamestnaní a až popoludní pracujú na svojich gazdovstvách. Týka sa to malej poľnohospodárskej mechanizácie ako sú kosačky, malotraktory a pod., na ktoré chcú zaviesť povinné ŠPZ-ky, emisné a technické kontroly. Väčšina z nás gazdov vlastní mechanizáciu, ktorá je už taká stará, že nemá žiadne papiere ani technické preukazy. Sú to gazdovia, ktorí chovajú doma 1 – 2 kusy hovädzieho dobytku alebo pár ovečiek či kôz, či na vidieku si dokážu na svojich poličkách vypestovať zemiaky alebo iné plodiny. Tu musia porať polička, ktoré na Slovensku (aspoň u nás na Liptove) sú malé a úzke, a tak na nich nemôže pracovať veľký traktor. My si však nemôžeme kúpiť nové poľnohospodárske stroje, malotraktory, kosačky a pod., lebo sú veľmi drahé.

Som aj poslucháčom relácie Slovenského rozhlasu „Farmárova nedela“, kde hovoria len o problémoch veľkých družstiev, farmároch, ktorí sú organizovaní, samostatne hospodáriacich roľníkoch, ale o nás gazdoch, aké máme problémy a starosti nehovoria. Pred časom redaktor rozprával s odborníkom na pôdu o využití pôdy, ako sa má chrániť, šetriť, obnovoť, aký dôležitý na hnojenie je maštaľný hnoj (ktorého je mimochodom nedostatok),

ako je dôležité obrábať podhorské pastviny a lúky. Veď ak toto máme robiť, tak musíme vyjsť z dvora s mechanizmami. Ja konkrétne chovám 2 – 3 kusy hovädzieho dobytku. Ako mám ísť pokosiť lúky, doviezť krmoviny pre dobytok, vyviezť maštaľný hnoj na lúky či polia? Koní ako pomocníkov gazdov na vidieku je veľmi málo. U nás na dedine je len jeden, aj toho gazda používa len do lesa.

Pred niekoľkými rokmi parlament schválil taký zákon, že na cestu 1. triedy nemohli vyjsť žiadne konské povozy, poľnohospodárske stroje, ani veľké traktory, kosačky, kombajny, žacie stroje a pod. Problém mali nielen gazdovia z Oravy, ale aj veľké družstvá. Veď s pracovným strojom museli prejsť po ceste na svoje polia. Tento zákon parlament musel prepracovať a zmeniť.

Tak ak na Slovensku má platiť tento nový zákon o poľnohospodárskej mechanizácii, ľudia úplne prestanú doma chovať dobytok, ovce, kozy, prestanú si pestovať na záhumienkach zemiaky a iné plodiny, a to preto, lebo pokuty od polície ich od toho odradia. Tak polia, lúky, pastviny ostanú ešte viac neobrobené a zaburinené.

Neviem presne, však si myslím, že Slováci na vidieku si dokážu vypestovať 1/3 produkcie zemiakov. Koľkí si doma vychovávajú ošipané, jatočné býky, baraninu...

V médiách teraz prezentujú, aké nekvalitné potraviny sa vyrábajú v EÚ, čo všetko do nich pridávajú, ako ich falšujú. A keď si chudobný Slovák chce doma dorobiť, dopestovať zdravé

potraviny, tak mu to jednoducho takýmto veľmi zlým zákonom zakážu. Preto som ochotný ísť s Vami aj do parlamentu a o tomto probléme hovoriť nielen s poslancami, ale aj s ministrami.

V jednej relácii redaktor navrhol nechať túto takpovediac starú malú poľnohospodársku techniku dožiť a zákon nech sa vzťahuje len na nové stroje.

Veľmi ma zaujíma a chcel by som vedieť, či takýto gazdovia existujú aj vo vyspelých

štátoch EÚ, ako sa k nim štát chová, aké majú podmienky, akú majú mechanizáciu.

Zároveň Vás prosím, aby ste ma informovali, ako ďalej budete s týmto likvidačným problémom slovenských gazdov postupovať a konať.

Ďakujem Vám za ochotu a podporu a ostávam s pozdravom.

Viliam Kendera

Reakcia predsedu OZ Tatry – Mgr. Rudolfa Pada

Veľmi dobrý list.

Polícia sa ide „ventilovať“ na ľudoch, ktorí sa o krajinu starajú a nielen políciu, ale aj rôzne orgány štátu nezaujímajú ľudia a subjekty, ktoré sa podieľajú na jej degradácii.

Zákon o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy prikazuje vlastníčkovi starať sa o pozemok tak, aby nedochádzalo k biologickej, chemickej a fyzikálnej degradácii pôdy. Ako je potom možné, že máme desiatky hektárov zarastených zlatobyľou, pohánkovcami (krídlatkami), že na takejto pôde máme nelegálne skládky... Kde sú a čo robia Obvodné pozemkové úrady? O koľkých sankciách ste od týchto úradov voči takto „hospodáriacim“ subjektom počuli?

Pôdu neznámych vlastníkov má Štátny pozemkový fond a na týchto pozemkoch tiež štát ukazuje, ako ctí zákon.

K tomu pridajte známe slovenské vypaľovačky trávnych porastov, stiepkovanie nelesnej drevinovej vegetácie, výrubu 100-ročných stromov v krajine... Kde je v týchto prípadoch polícia? A skúste ju zavolať a dobre počúvajte, ako budú tieto činy bagatelizovať.

Je naozaj asi jednoduchšie naväzať sa do vlastníka z krávn, než riešiť denne-denne porušovanie platných zákonov SR.

S pozdravom
R. Pado

Stanovisko Márie Behanovskej, predsedníčky VIPA SK

Aj touto cestou chcem poďakovať za názor a dôveru páňovi Viliamovi Kenderovi. Za celé roky vynaložili sme už aj my a nie len my veľa úsilia, popísalo sa už veľa papierov na zlepšenie postavenia slovenského občana, farmára, gazdu. List s požiadavkou som predložila na Úrade vlády, predsedovi pôdohospodárskeho výboru v NR, podpredsedníčke NR a po našich info – linkách. Prišli súhlasné stanoviská telefonicky, e-mailami od členov, partnerov.

Moja otázka znie: vie a vôbec chce naša vláda a zákonodarcovia urobiť opatrenia na záchranu občana, farmára, gazdu?

Zatatosť a fanatizmus malého slovenského farmára, gazdu v chove domácich zvierat a pestovaní zdravých potravín ocení potom iba zahraničný návštevník.

A čo my Slováci?

náš
 vidiek
2/2013

bodka na záver

Nikdy sa neprieč s blbcom. Nieкто by si nemusel všimnúť, že je medzi vami rozdiel.

[Murphy]

